

Fertility And Family Planning Preferences of Women Aged 15-49 Living in Turkey#

Eylem Itr Aydemir^{1,a,*}, Sinem Sarıçoban^{2,b}

¹Department of Statistics and Computer Science, Faculty of Science, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

²Department of Health Management, Faculty of Health Sciences, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

Acknowledgment

#This study is an expanded version of the abstract presented at the 1st International 1st National Sivas Midwifery Congress

History

Received: 19/09/2022

Accepted: 17/08/2023

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the demographic data, some fertility preferences and family planning information of women aged 15-49 living in Turkey according to the 2018 Turkey Demographic and Health Survey (TNSA). In the study, TDHS 2018 data conducted by Hacettepe University Institute of Population Studies were used and data were collected from 7346 women from different regions in the report. As a result of the analyzes made with the SPSS v.23 package program, a significant difference was found between the desire of married women to have a child and the number of living children and the number of living children and the ideal number of children ($p<0.001$). The average ideal number of children was determined as 2.77. While the average of ideal children in the lowest welfare level is 2.5, the average is 3.2 in the highest welfare level. There is a significant difference between planning of pregnancy according to maternal increasing age ($p<0.001$). There was no difference between using any family planning method and using a modern method in married women ($p>0.05$). Only 27.3% of women correctly know the period when they are likely to become pregnant. The percentage of those who have not heard from any of the media about family planning in the last few months has been determined as 80.4% in urban areas and 83.8% in rural areas. The average number of women who give birth naturally in the first 6 hours in the health institution is 4.9, and 0.6 by cesarean section. As a result, it has been observed that the rate of not wanting another child increases after having 2 or more children and as the age increases. Where the welfare level is low, the ideal number of children is higher than in the areas where the welfare level is high. The vast majority of women do not know the correct timetable for conception.

Keywords: Family Planning, Female, Fertility Preferences, TDHS

Türkiye’de Yaşayan 15-49 Yaş Arası Kadınların Doğurganlık ve Aile Planlaması Tercihleri#

Bilgi

#Bu çalışma 1. Uluslararası 1. Ulusal Sivas Ebelik Kongresinde sunulan özet bildirinin genişletilmiş halidir.

Süreç

Geliş: 19/09/2022

Kabul: 17/08/2023

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de yaşayan 15-49 yaş arası kadınların 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmasına (TNSA) göre demografik verileri ile bazı doğurganlık tercihleri ve aile planlaması bilgilerini incelemektir. Çalışmada Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen TNSA 2018 verileri kullanılmıştır ve raporda farklı bölgelerden 7346 kadından veri toplanmıştır. SPSS v.23 paket programı ile yapılan analizlerin sonucunda evli kadınların çocuk sahibi olma isteği ile yaşayan çocuk sayısı arasında ve yaşayan çocuk sayısı ile ideal çocuk sayısı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.001$). Ortalama ideal çocuk sayısı ise 2,77 olarak belirlenmiştir. En düşük refah seviyesinde ideal çocuk ortalaması 2,5 iken en yüksek refah seviyesinde ortalama 3,2’dir. Anne yaşına göre yaş arttıkça gebeliğin planlanması arasında anlamlı fark vardır ($p<0,001$). Evli kadınlarda herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanma ile modern yöntem kullanma arasında fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Kadınların sadece %27,3’ü gebe kalma ihtimalinin olduğu dönemi doğru bilmektedir. Son birkaç ay içinde aile planlaması hakkında yayın organlarının hiçbirinden haber alamayanların yüzdesi kentte %80,4, kırsalda ise %83,8 olarak belirlenmiştir. Sağlık kuruluşunda ilk 6 saatte normal doğum yapan kadın sayısı ortalama 4,9, sezaryen ile 0,6’dır. Sonuç olarak, kadınlarda 2 ve daha fazla çocuk sahibi olduktan sonra ve yaş arttıkça başka çocuk istememe oranının arttığı görülmüştür. Refah seviyesinin düşük olduğu yerlerde ideal çocuk sayısı refah seviyesinin yüksek olduğu yerlerden daha fazla çıkmıştır. Kadınların büyük çoğunluğu gebe kalabilecekleri takvimi doğru bilmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile Planlaması, Doğurganlık Tercihleri, Kadın, TNSA

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

^a eydemir@cumhuriyet.edu.tr

^{id} <https://orcid.org/0000-0001-7430-7011>

^b sinemsaricoban@cumhuriyet.edu.tr

^{id} <https://orcid.org/0000-0003-3548-3869>

How to Cite: Aydemir El, Saricoban S (2023) Fertility And Family Planning Preferences of Women Aged 15-49 Living in Turkey, Journal of Health Sciences Institute, 8(2): 124-129

Giriş

Aile planlaması, istenen zamanda istenen sayıda çocuk sahibi olmaya veya kişisel istekler ile ekonomik olanaklara göre çocuk sayılarını belirlemeye ve doğum aralıklarını istenen şekilde ayarlamaya yardımcı olan uygulamalardır. Kadınlar, erkekler, çiftler ve ergenler dahil herkes için gönüllü aile planlaması ve üreme sağlığı hizmetlerine erişim, bireylerin sağlığını ve refahını desteklemede, aileler ve toplumlar için ekonomik, çevresel, sosyal faydalar sağlamada önemli rol oynar (WHO, 2018). Anne, çocuk ve toplum sağlığının korunmasında ve geliştirilmesinde büyük öneme sahip olan aile planlaması hizmetleri temel sağlık hizmetleri arasında yer almaktadır (Karaçalı ve Özdemir, 2018). Ayrıca güvenli ve gönüllü aile planlamasına erişim bir insan hakkıdır (UNFPA(a), 2022).

Aile planlaması yöntemlerinin kullanımı, kadınların uygun zaman ve aralıklarda çocuk sahibi olmalarına ve hem kendi hem de çocuklarının sağlığının korunmasında önemli bir etkidir (Naçar ve ark., 2003). Kadın sağlığının korunması ve iyileştirilmesi için doğum aralıklarının iki yıldan kısa olmaması gerekmektedir. Dolayısıyla iki doğum arasındaki sürenin açılabilmesi ve kişilerin doğurganlıklarını kontrol altına alabilmeleri, etkili aile planlaması yöntemlerinin kullanılması ile mümkün olmaktadır. Etkili aile planlaması yöntemi kullanımı ise kişinin yaşı, eğitim durumu, sahip olduğu çocuk sayısı gibi bireysel faktörlerden etkilenmediği gibi aynı zamanda aile planlaması eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin mevcudiyetinden ve varsa eğitimin niteliği, zamanlaması, ulaşılabilirliği gibi faktörlerden de etkilenmektedir (Naçar ve ark., 2003; Erenel ve Eroğlu, 2009; Erenel ve ark., 2011). Türkiye'deki kadınların aile planlaması yöntemleri kullanma durumlarının ve aile planlaması yöntemleri kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bir sistematik derleme çalışmasında, modern aile planlaması yöntemleri kullanımının geleneksel yöntemlere göre düşük olduğu, eğitim düzeyi yüksek, sosyal güvencesi olan ve çalışan kadınların aile planlaması yöntemlerine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur (Gavas ve İnal, 2019).

İyileştirilmiş üreme sağlığı hizmetleri, isteğe bağlı aile planlaması da dahil olmak üzere, kadınların eğitimlerini tamamlayabilmelerine, işgücüne katılabilmelerine, işlerinde daha üretken olarak daha yüksek gelir kazanıp maddi birikim ve yatırım araçlarını kullanmalarına, ekonomilerinin güçlenmesine ve sürdürülebilir kalkınmaya da katkı sağlayacaktır. Aile planlamasına yatırım, refah düzeyinin artmasına yardımcıdır. Bu nedenle, aile planlaması, yoksulluğu sona erdirmek, sağlığı ve cinsiyet eşitliğini teşvik etmek gibi hedeflere ulaşmak için kritik öneme sahiptir (UNFPA(b), 2017). Bu çalışmanın amacı Türkiye'de yaşayan 15-49 yaş arası kadınların Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmasına (TNSA) 2018 göre demografik verileri ile doğurganlık tercihleri ve aile planlaması bilgilerini incelemektir.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye'de yaşayan 15-49 yaş arası kadınların doğurganlık ve aile planlaması tercihlerini belirlemek amacıyla, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri

Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları 2018 yılı verileri aracılığı ile kadınların doğurganlık tercihleri, doğurganlığı planlama durumları, ideal çocuk sayıları, doğurganlığı sınırlama istekleri ve gebeliği önleyici yöntem kullanma durumları incelenmiştir.

TNSA 2018 verilerinin örneklemini ülke genelindeki hane halkından belirlenen 15-49 yaş arası 9056 kadın oluşturmaktadır ve bu kadınlardan uygun olan 7346 (%81,1) kadın ile görüşme sağlanmıştır. Görüşme yapılan haneler, ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme yöntemi ve Türkiye geneli, kentsel ve kırsal alanlar ve beş demografik bölge (Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu) seçilerek belirlenmiştir (TNSA, 2018). Araştırmada istatistiksel analizler SPSS v.23 paket programı aracılığıyla ki-kare analizi kullanılarak yapılmış, yanılma düzeyi $\alpha=0,05$ olarak alınmıştır. Çalışmada, kamuya açık olan veriler kullanılmıştır. Bu nedenle etik kurul iznine gerek duyulmamıştır.

Bulgular ve Tartışma

Türkiye'de yaşayan 15-49 yaş arası kadınların TNSA 2018'e göre demografik verileri ile bazı doğurganlık tercihleri ve aile planlaması bilgilerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada 7346 kadının verileri analiz edilmiştir. Çizelge 1'de yerleşim yerine göre hanehalkı sayısı, görüşme sayısı ve cevaplama oranları yer almaktadır. TNSA 2018 verilerine göre kentsel bölgede 5245 kadın (%79,4), kırsal bölgede ise 2101 kadın ile uygun olma durumlarına göre görüşme yapılmıştır. Toplamda 7346 kadın görüşmeye katılmıştır ve cevaplama oranı %81,1'dir.

Çizelge 1. Yerleşim yerine göre hanehalkı sayısı, görüşme sayısı ve cevaplama oranları*

Table 1. Number of households, number of calls and response rates by residence *

Sonuç	Yerleşim Yeri		Toplam
	Kent	Kır	
Hanehalkı görüşmeleri			
Seçilen hanehalkı sayısı	11.420	4.355	15.775
Uygun haneler	10.119	3.843	13.962
Görüşme yapılan haneler	7.537	3.519	11.056
Hanehalkı cevaplama oranı ¹	74,5	91,6	79,2
15-49 yaş kadın görüşmeleri			
Uygun kadınlar	6.606	2.450	9.056
Görüşme yapılan uygun kadınlar	5.245	2.101	7.346
Uygun kadın cevaplama oranları ²	79,4	85,8	81,1
1 Görüşme yapılan haneler/uygun haneler			
2 Görüşme yapılan kadınlar/uygun kadınlar			

*Bu çizelge TNSA 2018'den alınmıştır.

Çizelge 2 incelendiğinde, yaşayan çocuk sayılarına göre çocuk istememe oranları 2 çocuktan sonra belirgin bir şekilde artış göstermektedir ($X^2=1822,60$ $p<0.001$). Kadınların %89,8'i 2 çocuk sahibi olduktan sonra başka çocuk istememekteler. Yani kadınların iki çocuk sahibi olduktan sonra doğurganlığı sınırlandırma isteklerinin yüksek olması beklenmektedir. Bulgumuza paralel olarak Avcı ve ark. (2021) çalışmasında sahip olunan çocuk sayısı ile aile planlaması yöntemi kullanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Çalışmamızda yapılan analizlerde ideal çocuk sayısı ise 2,77 olarak bulunmuştur. Ancak yaşayan çocuk sayısı ile ideal çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu yani kadınların istediklerinden daha fazla çocuk sahibi olduğu görülmüştür ($X^2=192,771$ $p<0.001$) (Çizelge 3).

Çizelge 4 incelendiğinde doğumda anne yaşı ile doğurganlığın planlanması durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=154,04$ $p<0.001$). 34 yaşın üzerinde olan kadınların istenmeyen gebelik gerçekleştirme oranının %33,2 olduğu görülmüştür. Ayrıca yaş arttıkça istenmeyen gebelik oranı da artmaktadır. Gemicioğlu ve ark. (2019) çalışmasında bulgumuza benzer şekilde doğurganlık tercihleri dikkate alınmadığında kadının ve eşinin yaşı arttıkça doğurganlık artmakta, doğurganlık tercihleri dikkate alındığında ise kadının yaşı ve eşinin yaşı arttıkça doğurganlık azalmaktadır. Erenel ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada kadınların %17,8'i planlı olmayan gebelik gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Doğum sırasına göre doğurganlığın planlanması incelendiğinde ise kadınların iki çocuğa kadar çocuk sahibi olmayı istedikleri, iki çocuktan sonra ise istemedikleri görülmüştür ($X^2=410,68$ $p<0.001$). Kadınların iki çocuktan sonra planlanmayan gebelik gerçekleştirme oranlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Çizelge 5). 15-49 yaş arası evli kadınların şu an sahip oldukları çocuktan başka çocuk istememelerine rağmen yöntem kullanma oranları %70 olup bunun sadece %49,0'u modern yöntemdir (<http://ahmetsaltik.net/2020/02/23/turkiye-nufus-ve-saglik-arastirmasi-2018-ne-soyluyor/>). Bununla birlikte TNSA 2018 verilerine göre 15-49 yaş aralığındaki kadınlar büyük oranda gebe kalabilecekleri dönemi yanlış bilmektedir. Kadınların sadece %27,3'ü gebe kalınabilecek dönemi doğru bilmektedir. Gebe kalınabilecek dönemi en fazla doğru bilenler 30-34 yaş arasındaki kadınlar (%31,5) iken bu oran en az 15-19 yaş arasındaki kadınlarda (%17,8) görülmektedir (Çizelge 6). Erenel ve ark. (2011) yaptıkları çalışmada aile planlaması konusunda bilgi sahibi olmayan kadınların oranının %14,3 olduğunu bulmuştur.

Hem kentsel hem de kırsal bölgede yaşayan kadınların 2 ve daha fazla çocuk sahibi olduktan sonra gebeliği sınırlandırma isteği belirgin şekilde artış göstermektedir (Çizelge 7). Kadınlar bir çocuk sahibi olduktan sonra daha fazla çocuk istememekteler. Karaoğlu ve ark. (2005) iki veya daha fazla çocuğa sahip olan kadınların gebeliği önlemek için yüksek oranda modern yöntem kullandıklarını saptamıştır ($p<0.05$). Bununla birlikte yöntem kullanım

durumları incelendiğinde (Çizelge 8) evli kadınlarda yaşa göre gebeliği önleyici bir yöntem kullanma arasında istatistiksel bir fark bulunmamıştır ($X^2=5,335$ $p>0.05$) ancak tüm yaş gruplarında herhangi bir yöntem ve modern yöntem kullanım oranlarının düşük olduğu görülmüştür. Özellikle 25 yaş altı ile 45 yaş üstü kadınlarda yöntem kullanma oranı diğer yaş gruplarına göre daha düşüktür. Dünya Bankası verilerine göre Türkiye'de 2020 yılında gerçekleşen 15-19 yaş arası doğum oranı %2,4'tür (World Bank, 2022 internet sitesi). Dolayısıyla halen erken yaş evliliklerinin ve buna bağlı olarak doğumların gerçekleşmesi göz önüne alındığında bu yaş grubunda yöntem kullanma oranının düşük olması önem arz etmektedir. Herhangi bir yöntem ile modern yöntem kullanımı kıyaslandığında ise sadece 35-44 yaş grupları arasında modern yöntem kullanımı daha yüksektir. 35-44 yaş grubunun dışına kalan yaş gruplarındaki kadınlarda herhangi bir yöntem kullanımı modern yöntem kullanımından daha fazladır. Karaçalı ve Özdemir (2018) yaptıkları çalışmada benzer şekilde 35 yaş ve üzerindeki kadınlarda modern yöntem kullanımının, 35 yaş altındaki kadınlara göre daha fazla olduğunu saptamıştır. Gür Çalışkan ve ark. (2014) yaptıkları çalışmada kırsal bölgede yaşayan kadınlarda en çok kullanılan aile planlaması yöntemi modern yöntem (%58,8) olduğunu, geleneksel yöntem kullanma oranını ise %41,2 olduğunu bulmuştur. Ayrıca yaş ortalamasına göre modern ve geleneksel yöntem kullanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu ve geleneksel yöntemlerin yüksek yaş grubunda daha fazla kullanıldığı saptanmıştır (Gür Çalışkan ve ark., 2014). Kutlu ve ark. (2014) çalışmasında ise bizim bulgumuza paralel olarak, yaş gruplarına göre geleneksel yöntem ile modern yöntem kullanımı arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır. Erenel ve ark. (2011) çalışmasında kullanılan aile planlaması yöntemlerinden birinci sırada modern yöntem, ikinci sırada ise geleneksel yöntem kullanıldığını bulmuştur. Gavas ve İnal (2019) kadınların aile planlaması yöntemleri kullanma durumlarının ve aile planlaması yöntemleri kullanımına yönelik tutumların belirlenmesi amacıyla yaptıkları sistematik derleme çalışmasında en fazla geleneksel aile planlaması yöntemlerinin kullanıldığı bulunmuştur. Çakmak ve ark. (2021) yaptığı çalışmanın sonucuna göre kadınların modern olmayan aile planlaması yöntemlerini kullanmasındaki etkili nedenlerden birisi (%18,5) diğer yöntemler hakkında bilgi sahibi olmamasıdır. Çalışmadan elde edilen bu sonuca göre kadınların aile planlaması ile ilgili farkındalık düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Ancak teknoloji sayesinde bilgiye erişimin kolaylaştığı günümüzde, kadınların radyo, televizyon, gazete/ dergi veya cep telefonundan aile planlaması ile ilgili haber alma oranları düşüktür. Çizelge 9 incelendiğinde 15-49 yaş arası kentte yaşayan kadınların %80,4'ü, kırsalda yaşayan kadınların ise %83,8'i son birkaç ay içerisinde aile planlaması hakkında radyo, televizyon, gazete/ dergi gibi yayın organlarının hiçbirinden haber almadıklarını belirtmiştir. Kentsel ve kırsal bölgede yaşayan kadınların dört kaynağın hiçbirinden aile planlaması hakkında haber alamama oranlarının ortalaması %81,14 olarak bulunmuştur.

Çizelge 2. Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihi**Table 2.** Fertility preference by number of living children

	Yaşayan Çocuk Sayısı						Toplam	
	0		1		2+		n	%
	n	%	n	%	n	%		
Hemen İstiyor	190	31,0	254	41,5	168	27,5	612	100,0
Daha Sonra İstiyor	46	6,2	344	46,1	356	47,7	746	100,0
Kararsız	8	4,1	57	28,9	132	67,0	197	100,0
Başka İstemiyor	9	0,4	249	9,8	2275	89,8	2533	100,0
Gebe Kalamaz	21	2,9	38	5,2	673	91,9	732	100,0
Toplam	274	5,7	942	19,5	3604	74,8	4820	100,0

 $\chi^2=1822,60$ $p<0,001$ **Çizelge 3.** Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı**Table 3.** Ideal number of children relative to the number of living children

İdeal Çocuk Sayısı*	Yaşayan Çocuk Sayısı				Toplam	
	0-1		2+		n	%
	n	%	n	%		
0-1	515	73,6	185	26,4	700	100,0
2+	3055	46,0	3587	54,0	6912	100,0
Toplam	3570	48,6	3772	51,4	7342	100,0

 $\chi^2=192,771$ $p<0,001$

*İdeal çocuk sayısı ortalama 2,77 bulunmuştur.

Çizelge 4. Doğumda anne yaşı ile doğurganlığın planlanması durumu**Table 4.** Maternal age at birth and fertility planning

Doğumda Anne Yaşı	Doğurganlığın Planlanması Durumu						Toplam	
	İstemmiştir		Daha sonra İsterdi		İstememiştir		n	%
	n	%	n	%	n	%		
<25*	738	79,4	118	12,7	74	8,0	930	100,0
25-34	1123	74,3	171	11,3	217	14,4	1511	100,0
34-49	252	63,5	13	3,3	132	33,2	397	100,0
Toplam	2113	74,5	302	10,6	423	14,9	2838	100,0

 $\chi^2=154,04$ $p<0,001$

*25 yaş altındaki veriler birleştirilmiştir.

Çizelge 5. Doğum sırasına göre doğurganlığın planlanması**Table 5.** Fertility planning by birth order

Doğum Sırası	Doğurganlığın Planlanması						Toplam	
	İstemmiştir		Daha Sonra İsterdi		İstememiştir		n	%
	n	%	n	%	n	%		
1-2 çocuk	1547	84,4	195	10,6	90	4,9	1832	100,0
3 +	569	56,6	106	10,5	331	32,9	1006	100,0
Toplam	2116	74,6	301	10,6	421	14,8	2838	100,0

 $\chi^2=410,68$ $p<0,001$ **Çizelge 6.** Yaşa göre gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi sahibi olma***Table 6.** Knowledge of the period of pregnancy according to age

Yaş	Gebe Kalınabilecek Dönemi Bilenlerin Yüzdesi	Doğru Kadın sayısı
15-19	17,8	1163
20-24	27,9	1034
25-29	30,2	1035
30-34	31,5	1065
35-39	25,8	1105
40-44	30,6	1025
45-49	28,4	918
Toplam	27,3	7346

*Bu çizelge TNSA 2018'den alınmıştır.

Çizelge 7. Kentsel ve kırsal bölgede yaşayan kadınların sahip olunan çocuk sayısına göre doğurganlığı sınırlama isteği**Table 7.** Desire of urban and rural women to limit fertility based on the number of children they have

Yerleşim yeri	Sahip Olunan Çocuk Sayısı					Toplam
	0	1	2	3	4	
Kent	3,8	27,0	70,3	83,8	87,7	62,2
Kır	0,7	24,2	63,6	79,7	86,5	65,4

Çizelge 8. Halen evli kadınlarda yaşa göre gebeliği önleyici yöntem kullanma durumu**Table 8.** Contraceptive use in currently married women by age

Yaş	Kullanılan Yöntem					
	Herhangi bir yöntem		Modern Yöntem		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
15-19	20	0,6	11	0,5	31	0,5
20-25	216	6,4	138	5,9	354	6,2
25-29	509	15,1	327	13,9	836	14,6
30-34	667	19,8	460	19,5	1127	19,7
35-39	788	23,4	564	23,9	1352	23,6
40-44	690	20,5	529	22,4	1219	21,3
45-49	476	14,1	328	13,9	804	14,0
Toplam	3366	100,0	2357	100,0	5723	100,0

Çizelge 9. Aile planlaması mesajlarından haber alma yayın organları***Table 9.** Media outlets to hear from family planning messages*

Yerleşim yeri	Radyo	Televizyon	Gazete/ dergi	Cep telefonu	Dört kaynağın hiçbiriyle etkileşimi yok	Kadın sayısı
Kent	1,4	13,2	7,5	2,8	80,4	5.744
Kır	1,2	12,6	4,1	1,8	83,8	1.602

*Bu çizelge TNSA 2018'den alınmıştır.

Kırsal bölgede yaşayan kadınların oranı kentsel bölgede yaşayanlara göre daha yüksektir. Muhtaroglu (2021) yaptığı çalışmada, aile planlaması bilgi kaynaklarının sırasıyla sağlık personeli, komşu/akraba/arkadaş ve basın yayın/internet/medya olarak bulmuştur. Avcı ve ark. (2021) çalışmasında da benzer şekilde kadınların aile planlaması yöntemlerine ilişkin bilgileri aldığı kaynaklardan internet %22,6 oranındadır. Eryılmaz ve Ege (2016) de kadınların büyük bir çoğunluğunun aile planlaması yöntemlerine ilişkin bilgileri sağlık profesyonellerinden edindiğini bulmuştur. Bulgumuzun aksine Erenel ve ark. (2011) aile planlaması konusunda bilgi kaynaklarını sırasıyla medya, doktor, sağlık ocağı, arkadaş, okul, hemşire ve aile-eş olarak bulmuştur. Karaçalı ve Özdemir (2018) Karabük ilinde yaşayan 15-49 yaş arası evli kadınların aile planlaması hizmetlerine erişiminin ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, kadınların %6'sının bağlı olduğu aile hekimini, %31,7'sinin ise aile sağlığı elemanını tanımadığı, %59,3'ünün ise aile planlaması konusunda bilgi ve danışmanlık almak istediği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmalarda kadınların aile planlaması ile ilgili genellikle sağlık personelinin bilgi edindiği görülmektedir. Ancak aile planlaması ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerinin yeterli olmadığı göz önüne alındığında sağlık kuruluşlarına ve sağlık personeline erişimin artırılması önem taşımaktadır. Yapılan bir çalışmada doğum sonrası erken dönemde aile planlaması eğitim verilmesinin aile planlaması yöntemlerinin kullanım oranını arttırdığı bulunmuştur (Naçar ve ark., 2003). Dolayısıyla özellikle öncelikli olarak birinci basamak sağlık kuruluşları ve medya aracılığıyla kadınların aile planlaması ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerinin artırılması istenmeyen gebeliklerin önlenmesi ve dolayısıyla anne ve çocuk sağlığının korunmasına önemli oranda katkı sağlayabilir.

Sonuç

Türkiye'de yaşayan 15-49 yaş arası kadınların Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmasına (TNSA) 2018'e göre demografik verileri ile bazı doğurganlık tercihleri ve aile planlaması bilgilerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada kadınlarda 2 ve daha fazla çocuk sahibi olduktan sonra ve yaş arttıkça başka çocuk istememe oranının arttığı görülmüştür. Ancak kadınlar sahip olmak istediklerinden daha fazla çocuk sahibi olmuşlardır ve sadece genç yaşta az çocuğa sahip olan kadınlar doğumu isteyerek gerçekleştirmiştir. Kadınların büyük oranda gebe kalabilecekleri dönemi doğru bilmediği görülmüştür. Bununla birlikte iki çocuk sahibi olduktan sonra kadınların gebeliği sınırlandırma isteği belirgin bir artış göstermiştir. Kadınlarda herhangi bir yöntem ile modern yöntem kullanım oranı düşük bulunmuştur. Öte yandan kadınların büyük çoğunluğunun yayın organlarından aile planlaması ile ilgili bilgi almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile planlaması ve doğurganlık tercihleri değerlendirildiğinde, aile planlaması yöntemlerini kadınlara ulaştırmakta sağlık kuruluşlarının ve yayın organlarının bilinçli ve etkili kullanımının artırılması ve herhangi bir korunma yöntemi ile modern yöntem arasındaki ayrımın yapılabilmesi amacına yönelik eğitimler verilmesi önerilmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Avcı, S., Mutlu, S., & Yiğit, F. (2021) Evli Kadınların Aile Planlaması Yöntem Tercihlerine Etki Eden Faktörler. Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(2), 128-138.
- Çakmak, V., Uysal Keme, Z., Ünal, İ., & Öztürk Can, H. (2021). Etkili Aile Planlaması Yöntemi Kullanmak Üzere Aile Planlaması

- Kliniğine Başvuran Kadınların Geri Çekme Yöntemini Kullanma ve Bırakma Nedenleri. *Forbes Journal of Medicine*, 2(1), 31-40.
- Erenel, AŞ., & Eroğlu, K. (2009). Doğum Sonrası Dönemde Ev Ziyareti Yoluyla Desteklenen Emzirme Eğitim Modelinin Laktasyonel Amenore Metoduna Etkisi. *Journal of Clinical Obstetrics & Gynecology*, 19(4), 179-188.
- Erenel, AŞ., Kavlak, T., & Bingöl, B. (2011). Kadınların doğum sonrası altı ay sonunda aile planlaması yöntemi kullanma durumu. *Van Tıp Dergisi*, 18(2), 68-76.
- Eryılmaz, N., & Ege, E. (2016). Doğum sonu dönemdeki kadınların aile planlaması konusundaki tutumları ve ilişkili faktörler. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3389-3401.
- Gavas, E., & İnal, S. (2019). Türkiye’de kadınların aile planlaması yöntemleri kullanma durumları ve tutumları: Sistematiik derleme. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(2), 37-43.
- Gemicioğlu, S., Şahin, H., & Er, E. (2019). Türkiye’de Doğurganlık Analizi: Gelecekteki Doğurganlık Tercihlerinin Önemi. *Sosyoekonomi*, 27(41), 223-234.
- Gür Çalışkan, B., Doğan, B., & Güngör Ölçüm, G. (2014). Kırsal bölgede yaşayan kadınların aile planlaması yöntemi tercihlerine yaş ve eğitimin etkisi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 18(4), 189-194.
- Karaçalı, M., & Özdemir, R. (2018). Karabük ilinde 15-49 yaş grubu evli kadınların aile planlaması hizmetlerine erişimini etkileyen faktörler. *Turkish Journal of Public Health*, 16(2), 131-145.
- Karaoğlu, L., Çetin, F., Ilgar, M., Tekiner, S., Güneş, G., Eğri, M., & Pehlivan, E. (2005). Turgut Özal Tıp Merkezinde çalışan evli kadınların doğurganlık özellikleri ve gebeliği önleyici yöntem kullanımları. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 12(2), 93-97.
- Kutlu, R., Sayın, S., Uçar, M., Aslan, R., & Demirbaş, O. (2014). Kadınların sosyodemografik özelliklerine göre kontraseptif yöntem kullanma durumları ve bu yöntemleri tercih nedenleri. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 18(3), 134-141.
- Muhtaroğlu, P. (2021). Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları-Doğum Polikliniği ve Servisine Başvuran 16-49 Yaş Aralığındaki Evli Kadınların Aile Planlamasına Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Kırklareli Üniversitesi.
- Naçar, M., Öztürk, A., & Öztürk, Y. (2003). Doğum sonrası dönemde verilen aile planlaması eğitiminin yöntem kullanmaya etkisi. *Erciyes Tıp Dergisi*, 25(3), 122-130.
- The World Bank. (n.d.). Türkiye. <https://data.worldbank.org/country/turkiye?view=chart>
- World Health Organisation. (2018). Family Planning A Global Handbook For Providers. <https://www.who.int/publications/i/item/9780999203705>
- UNFPA(a). (2022). Family Planning., <https://www.unfpa.org/family-planning#readmore-expand>.
- UNFPA(b). (2017). <https://turkiye.unfpa.org/en/news/world-population-day-2017>.